СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК XLVI. Ч. 169. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 23-го липня 1938. No. 169. Jersey City, N. J., Saturday, July 23, 1938. VOL. XLVI.
ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДО АМЕРИКИ ПРИБУВ ЛІТАК З ЕВРОПИ

НЮ ЙОРК. — До Ню Йорку прибув англійський літак, який за 25 годин перелетів простір з Ірляндії через океан сюди. Кермував ним 28-літній капітан англійської повітряної фльоти, Бенет. Крім нього був на літаку радіо-оператор Костер. Цей літак покидав Ірляндію в оригінальний спосіб: Його насадили на хребет величезного літака, званого „Мая". А коли той великий літак взнісся вгору та підняв меншого на собі, той менший, званий „Меркурі", полетів собі далі і прибув сюди. На тім зискав менший літак це, що міг набрати з собою багато ґазоліни й іншого вантажу. Бо, за обчисленнями, літак у русі може нести два рази стільки тягару від того, який може в перших хвилинах лету підняти.

Англійські ґазети в Ню Йорку.

В четвер, в 5-тій годині пополудні, прилетів англійський літак до Ню Йорку, а годину пізніше на вулицях Ню Йорку можна було купити на стояках англійські ґазети з середи, себто один день пізніше, ніж місцеві. Ті ґазети привіз з особою літак „Меркурі". Жадали за них від 50 ц. до $1 за одно число.

ТАВРУЄ КОЛЮМБІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

НЮ ЙОРК. — Голова американського леґіону, Доґерті, виголосив прилюдну промову, в якій гостро критикував Колюмбійський університет за те, що там вилягається комунізм. Багато професорів у тім університеті є червоні, а також ширять комунізм серед студентів, говорив він. Де далі, то той найбільший американський університет здобуде собі ім'я комуністичного гнізда. В тому моменті дехто зо слухачів почав гудіти. На те Доґерті замітив: „Ви можете гудіти лише тому, що ми маємо свободу в Америці. Якби в нас був заведений той устрій, який проповідують згадані червоні професори, то ви не могли б гудіти, а я не міг би свобідно висказувати критики".

ПЛЯНУЮТЬ ПРОВІРКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ.

ВАШИНҐТОН. — Заступник секретаря фінансів, Меґил, заявив перед кореспондентами, що уряд зачинає застановлятися над тим, щоб змінити трохи податкову систему в той спосіб, щоб до платення податків притягнути трохи ширше число людей. А саме, податок мали би платити вже ті жонаті люди, що заробляють річно $2,000, а не, як було досі, від $2,500 вгору. Щодо нежонатих, то вони мали би платити, почeнаючи від $800 річного заробітку, а не від $1,000.

АМЕРИКА ДОМАГАЄТЬСЯ ВІД МЕКСИКА ВІДШКОДУВАННЯ.

ВАШИНҐТОН.—Після довгої і терпеливої мовчанки на конфіскати американського майна в Мексику американський уряд нарешті відізвався в тій справі і зажадав від мексиканського уряду повороту грошей за сконфісковане американське майно. Передвсім уряд зажадав $10,000,000 повороту за сконфісковані малі фарми американським громадянам. Далі уряд буде домагатися відшкодування за копальні нафти й ріжних металів.

В „ТІ ВІ ЕЙ" НЕ ВСЕ В ПОРЯДКУ.

НАКСВИЛ (Тенесі). — Конґресова комісія, яка провіряє господарку „Тенесі Валей Оторити", відкрила, що помічник директора, Ліліентал, проти якого робив закиди усунений директор Артур Морґан, таки робив недолядності в адміністрації і на його приказ змінено протоколи з вісьмох засідань головної дирекції.

НОВІ РОБОТИ В „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ".

ВАШИНҐТОН. — Ґері Гопкинс, головний директор „Доблю Пі Ей", заявив, що його департамент приготовляє у вісьмох полудневих стейтах роботи, які дадуть заняття 200,000 робітникам, головно тим, що по жнивах не матимуть там що робити.

БУДУЮТЬ НОВИЙ ТУНЕЛЬ.

ВАШИНҐТОН. — Посадник Ля Ґвардія переговорював з секретарем Ікесом і фінансистом Джеcом Джонсоном в справі будови автомобільного тунелю в Ню Йорку, з Бетері Парку до Бруклина, до Гемилтон евені. Той тунель коштував би 70 міліонів долярів і був би довершений у 1940 році. Як справи виглядають, будова вже порішена і в скорому часі розпічнеться. Гроші на те дасть трохи „Доблю Пі Ей", а трохи „Ріконстрокшен Фінанс Корпорейшен".

ПЕРЕКУПЛЮВАЛИ СВІДКІВ.

ЛОНДОН (Кентокі). — На суді вуглекопів проти власників копалень за те, що останні не давали робітникам творити свої юнії, вийшло наверх, що власники перекуплювали свідків, які потім ішли на судові розправи і фальшиво присягали на користь власників. За таку фальшиву присяґу власники платили по $50.

ЗАВОДЯТЬ АСЕКУРАЦІЮ ЗАСІВІВ.

Здавалось би, що в Америці все асекурують: життя, здоровля, бизнес, власність, тощо. Та донедавна ще тут не вживано асекурації засівів. Доперва недавно зорганізовано спеціяльну організацію для цеї цілі: „Федерал Кроп Іншуренс Корпорейшен". Перше обезпечення на основі такої асекурації виплачено Вінсентові Меєрові, фармерові в повіті Джансон, у стейті Канзас. Фармер підписує одержання асекурації. Направо урядники асекураційної компанії.

БАТЬКО ПОБИВ КРІСЛОМ ДИРЕКТОРА ГІМНАЗІЇ.

В Дрогобичі підчас видавання свідоцтв у гімназії ім. проф. Штерибаха до дирекційної салі вдав Двон Златкіс, кочеґар і бляхар, подер у приняві учительського збору шкільне свідоцтво з 4-ма недостаточними нотами, що його доручили його синові Артурові Златкісові, а опісля вхопив крісло й кинув його на дир. Й. Блятта. По захвату Златкіс утратив свідомість. Ним занялася поліція.

ВОЄННИЙ СУД ПРАЦЮЄ...

За виріб і розповсюднення металевих тризубів засудив черновецький воєнний суд інж. Степана Радзієвського, відомого кооперативного діяча, режисера українського театру та організатора „чоловічого хору" на 2 місяці вязниці, артиста українського театру Евгена Дубиневича на 4 місяці й емігранта з Наддніпрянщини Володимира Шумського на 8 місяців. Крім того кожний з підсудних мусить заплатити 2,200 леїв (80 зл.) гривни.

Того самого дня (30. V. ц. р.) воєнний суд судив молодих парубків Омеляна Стасюка, Цуркана, М. Базюка, Микитея, Юрчука та Якимюка з містечка Заставни за те, що на Великдень ц. р. намагались не впустити до церкви румунського вчителя з шкільними дітьми, що мали співати по румунськи воскресну Службу Божу. Хлопців заарештували таки в церкві. Перед судом вони боронилися тим, що по румунськи не знають, та не розуміють, чого від них хотів румунський учитель. Воєнний суд присудив усім по 6 місяців вязниці та по 1,000 леїв гривни.

РУМУНСЬКА МОВА ДЛЯ ДОРОСЛИХ.

Румунські культурні т-ва рішили завести по українських селах курси румунської мови для дорослих. Румунський митрополит Висаріон обіцяв усім, що братимуть участь у тих курсах, безплатно дрова і пасовисько в лісах релігійного фонду.

СМЕРТНІ СТРІЛИ УРЯДОВЦЯ ДО НАЧАЛЬСТВА.

Урядовець деревного підприємства „Шіпад" у Білгороді (Югославія) зачав стріляти на білгородському двірці до свого начальства. Назагал він видав шість стрілів. Є вбиті: радник міністерства почт та деревний купець; директор „Шіпаду" й урядовець цеї фірми ранені.

КІНЬ НАВІТЬ СМІЄТЬСЯ!

Польська преса оголошує останніми часами статті на тему браку вчительських сил, особливо у всеідномну шкільництві, що в найближчому часі стане перед фактом вичерпання вчительських резерв. Заведення, де вчаться нові вчительські сили, виказують також мале число кандидатів. — Читаєш і віри не даєш! Чи справді? Таж українських кандидатів і кандидаток на вчительське звання сидять бездільно з покінченими студіями цілі маси, сидять уже не рік, і не два, а цілі десятки літ! Алеж скільки разів хтонебудь з них піде в справі місця до львівської кураторії, дістане одну відповідь: „Посад не мами! Пшепелнене. Тшеба чекаць еще тши-чтери лята!" Колиж петент заявить, що не має просто з чого жити, почує відповідь: „Нас то ніц не обходзі!"

ПАЧКУВАЛИ ГРОЩІ.

Велику аферу пачкування грошей викрила влада на празькому летовищі. В афері брали участь кілька жидів-емігрантів з Німеччини та один громадянин з Чехословаччини. Пачкарі вислали за кордон 100 міліонів чеських корон. Пачкарі послугувалися спеціяльними курієрами, між якими були три красуні з Праги; одна з них є з вищого освітою. Курієри перевозили гроші виключно літаками. Одна з красунь навязала звязки з представником консуляту одної полудньо-американської держави, щоб перевозити гроші дипломатичною почтою. Енерґійна акція чеської поліції і скарбової влади розбила пляни ватаги пачкарів.

САМОГУБСТВО БРАМКАРЯ К. С. „НАПШУД".

В Хропачені коло Хожова на Шлеську знайшли висячого на краті вікна брамкаря К. С. „Напшуд", Альфреда Колендра. Колендер позбавився життя з розпуки, що з його вини клюб програв мячеві змагання з „Вавелем".

СКАНДАЛЬНИЙ ПРОЦЕС У ГРУДЗЬОНДЗІ.

Польська преса широко розписується про присуд окружного суду у Грудзьондзі, перед яким відповідав комісар рухомої бриґади /скарбової контролі, Думанський, за неморальні вчинки з малолітніми дівчатами, що їх він допускався в бюрі. Процес викликав широкий відгомін у цілій Польщі тому, що суд увільнив комісаря від вини і кари, мотивуючи тим, що підсудний не знав віку дівчат, а зрештою діяв... для добра служби, бо таким чином здобував необхідні дані до виміру податків. Нечувані мотиви присуду викликали гостру критику польської преси, яка домагається вияснення в цій справі від компетентної влади. Взиває теж міністерство скарбу, щоб „ревного" комісаря Думанського притягнуло до дисциплінарної відповідальности.

СПИТЬ УЖЕ ДВА ТИЖНІ.

До лічниці в Ковні привезли молодого чоловіка, що спить уже два тижні. Збудити його ще не можна.

ЖИДИ В ДОВГИХ СПОДНЯХ.

Поліція в Зальцбурґу видала розпорядок, що на його основі не буде вільно жидам носити альпейських строїв, отже коротких споднів, тирольських капелюхів і т. п. Хто не повинується цій заборонi, того покарають арештом до двох тижнів.

КІННА ПОЛІЦІЯ У СТАНИСЛАВОВІ.

До воєвідської команди державної поліції у Станиславові приділили кінний відділ, якого залога є у Крехівцях коло Станиславова.

„СОЮЗ УКРАЇНОК" ТАКИ РОЗВЯЗАНО

ЛЬВІВ. — Українська преса подає, що Союз Українок, якого діяльність припинила польська влада, тепер, по упливі двох місяців, згідно з тим зарядженням розвязано. Мілена Рудницька, голова С. У., видала поклик, у якім подає, що пороблено кроки щодо апеляції до міністерства внутрішніх справ. Як там справа буде програна, то С. У. віднесеться ще до Найвищого Адміністраційного Трибуналу. М. Рудницька підкреслює, що ті переслідування польської влади „обєднали нас тісніше, ніж довгі роки спільної праці", бо „всі ми почуваємось немов членами одної великої сімї, що переживає спільне горе".

ТРИГОДИННИЙ ЖАЛІБНИЙ ПОХІД.

ЛЬВІВ. — Жалібний манiфестаційний похід, що проводив домовину з ген. Мироном Тарнавським, начальним вождом Галицької Армії, був дуже довгий. Забрало понад 3 години, щоби прибути з площі св. Юра на Янівський цвинтар.

БАНДИТСЬКІ НАПАДИ НА УЧАСНИКІВ ПОХОДУ.

ЛЬВІВ. — Як відомо, на похорон ген. Тарнавського прибули численні делеґації з цілого краю, а головно з підльвівських громад, що прибули фірами. На ті делеґації, як подає „Діло" (ч. 148), нападали вночі при їх повороті ріжні банди „рицержів" і обсипували фіри градом гострого каміння. Деяких делеґатів, між якими були і немічні інваліди, сильно покалічено, так, що треба було їх відставляти до шпиталів. Спеціяльно обкидали камінням умундурованих „луговиків" з Гринева, Звенигороду і т. д.

МАНІФЕСТАЦІЙНИЙ УЧИТЕЛЬСЬКИЙ З'ЇЗД.

УЖГОРОД. — Відбувся VIII. конґрес членів „Учительської Громади" в Ужгороді, себто конґрес національно свідомих і патріотичних українських учителів і вчительок Закарпаття. Було 1,284 учасників, звіт нашого народу, його інтеліґенція, що вийшла з-під соломяної стріхи. Вчителів і вчительок було 1,081, а решта гості. Конґрес гостро натаврував мовний безлад і тих, що хочуть ділити наш нарід на два народи, стверджуючи, що на Закарпатті є тільки один нарід: український. Коли о. А. Волошин читав листа шкільного шефа Хмеляржа, писаний чеською мовою, то учасники конґресу голосно проти цього демонстрували.

ПРОТИ „СКОРОПАДЩУКІВ".

РУСЬКИЙ КЕРЕСТУР (Югославія).—Католицьке „Рідне Слово" (ч. 13), часопис, видаваний для українських кольоністів у Югославії, згадує про „Рік Слави", себто про відродження нашої держави в 1918 році. Рівночасно обговорює „гетьманщину", яку обороняє і є за гетьманську владу, але не за таку, яка була за Павла Скоропадського. Пише таке:

„Гетьман Скоропадський показався нездібним завести й утвердити в Україні гетьманську владу, хоч мав до того дуже добру нагоду. Тому кожний українець може і повинен бути прихильником гетьманської науки (ідеольоґії) В. Липинського, але не мусить і не повинен бути „скоропадщуком", значить, прихильником особи бувшого гетьмана Скоропадського".

ВІДЗНАЧЕННЯ УКРАЇНЦЯ В СПОРТІ.

БУКАРЕШТ. — Українець Дмитро Гринчук з Басарабії добув першенство в наколесницьких змаганнях за 1938 р. та одержав переможну чашу з рук румунського короля Кароля.

ВИЗНАЧНИЙ ГІСТЬ І ПРИЯТЕЛЬ.

МУКАЧІВ (Закарпаття). —, Відвідав українську етнографічну виставу і монастир оо. василіян Павло Спет, директор голяндського радія. Він є очарований красою природи Закарпаття і щирою вдачею наших гуцулів, до яких життя приглядався в товаристві братів Клепушів з Ясіння.

ВАРВАРСТВО СУПРОТИ НАШОЇ МОЛОДІ.

ЛЬВІВ. — Все українство обурене до крайности забороною польської влади влаштувати, як це досі бувало, в Карпатах табори для літнього відпочинку для молоді. Такі табори влаштовувало українське „Краєве Товариство Охорони Дітей і Опіки над Молоддю". Воно побудувало для цеї цілі гарно вивінувані будинки в горах, на Остодорі і Соколі. Зате пускають у ті самі гори й околиці — польську молодь. Про це пише між іншим „Новий Час" (ч. 140).

ЗА „ІСТОРІЮ КОЗАЧЧИНИ".

БЕРЕЖАНИ. — Ще не скінчена апеляційна розправа проти Гринька Подвінського, голови читальні в Юстинівці, підгаєцького повіту, покараного гривною в сумі 50 злотих за те, що в бібліотеці читальні була книжка „Історія Козаччини" Івана Крипякевича, яка не була владою сконфіскована.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯК ЦЕ НАЗИВАЄТЬСЯ?

Відомий американський „колюмніст" Вестбрук Пеґлер, котрого щоденні статі містять понад пів сотки щоденних ґазет, помістив в одній зо своїх останніх статтей відповідь на статтю нюйорського часопису „Дейлі Нюз", котру він назвав найпровокаційнішою статтею цілого року. Провокація цього часопису в тому, каже Пеґлер, що „Дейлі Нюз" домагається розсліду преси за те, що преса виступає проти президента Рузвелта.

Пеґлер старається доказати, що такий розслід не доведе до ніякої цілі, бо ґазетярі, котрих будуть розсліджувати, будуть кричати, що їх переслідують за образу маєстату президента Злучених Держав, коли американський закон зовсім не признає такого маєстату, себто не зобовязує нікого годитися доконечно з політикою президента.

Давши в цей спосіб зовсім розумну відповідь на проєкт „Ню Йорк Дейлі Нюз", Пеґлер рівночасно годиться на „провокаційний" проєкт в обмеженім розмірі. Радить він саме урядові розвести слідство чужинецької преси в Злучених Державах. Свою пропозицію Пеґлер попирає тим, що, мовляв, чужинецькі ґазети в Злучених Державах є містерією (тайною) для всіх нечужинців і одномовних людей та що ці ґазети можуть ширити бунт, дістаючи чужинецькі субсидії в формі грошей або офіційних почестей від европейських диктаторів". Каже він далі:

„Ці ґазети знаходять передплатників серед малих гуртків по чужому думаючих американців, півамериканців і антиамериканців, і це годилось би з розслідом, якби розглянути річники цих ґазет і подивитися, що вони там писали про край, у котрому вони гостять".

Як видно зо слів цього ґазетяра, він хоче розсліду чужинецької преси на тій основі, що вона є для нього містерією. Не розуміючи мови цих ґазет, він підозріває їх у продажності, попиранні европейських диктаторів, ширенні бунту проти Америки. Тому він кричить: „Караул! Поліція! Жандармерія!"

Того роду річи пише американський „колюмніст" і цього роду річи містять певно принаймні пів сотки щоденних ґазет. Серед міліонів читачів шириться думку, що чужомовні часописи ширять бунт проти Америки, піддержують чужих диктаторів, беруть субвенції й титули від чужих держав. А доказом цього всього є те, що мова тих ґазет є незрозуміла людям, які знають лиш одну мову.

Ось цього роду люди вчать чужинецькі ґазети й „чужинців" американського патріотизму: мовляв, американський закон боронить американську ґазету в її правах критикувати хочби самого президента Злучених Держав, але він кидає на американську ґазету, що не писана анґлійською мовою, підозрння, що вона бунтує проти Америки.

Коли кликати розслід на американські ґазети за спротив проти політики Рузвелта є провокацією, то як назвати таку пропозицію і таку для неї арґументацію?

ВИСТАВА УКРАЇНСЬКОЇ ҐРАФІКИ

Після вистави українських історичних, ґеоґрафічних та економічних мап в Інституті Східньої Европи ось прийшла й вистава українського ґрафічного мистецтва у великій салі Конфедерації італійських артистів і професіоналістів при Театрі Мистецтва. В нашому житті маленької скількістю кольонії це подія величезної культурної, і навіть політичної ваги. Бо в наших часах усе звязане з політикою, а самий факт можливости відбуття в Римі двох українських вистав, що обіймають усі терени української етноґрафічної території, має в собі таки чималий політичний зміст...

Але сьогодні мені не хочеться говорити про політику. Сьогодні мені хочеться поділитися своїми враженнями, що напливають з цієї білої салі наймодернішого уладження (саму палату Конфедерації відкрито щойно два роки тому), де з численних лямп на високих підставках ллеться рівне спокійне розсіяне (очевидячки, наймодерніше!) світло на твори українського мистецтва — твори, що в них з такою силою, а іноді з такою ніжністю, пробивається свій власний ориґінальний національний стиль.

На виставі представлено твори 40 українських мистців. Деякі з них перебувають іще досі у Великій Україні, або десь на вигнанні в Совєтах (їх твори прийшли з приватних збірок, головно Д. Андрієвського), багато з них походять від мистців Західніх Українських Земель, а чимало і від українських еміґрантів, розкиданих по ріжних державах Европи. Всі вони знаходяться тепер у ріжних умовинах життя. Всі вони — з тою особливою чуйністю, що відзначає душу артиста, — відчувають цілком відмінні впливи оточення і ріжних чужинних шкіл, і всетаки, понад тими впливами, і проти них, в річах кожного з них відчувається щось таке рідне, щось таке близьке, що дозволяє глядачеві пізнати в них мистців окремого народу, носіїв відмінної духової культури, що намагається знаходити своє оформлення й виявлення в мистецьких творах.

Ось перед нами велика збірка творів Юрія Нарбута. Увесь осередок однієї стіни віддано під його „Українську Абетку". В трьох ґаблєтках під склом знаходяться його інші твори — ілюстрації, вінєтки, окладинки (між іншими одна до „Нашого Минулого", що колись обіцяло зробитися найкультурнішим журналом Відродженої України, але загинуло передчасно, як і головні його стовпи: Вадим Модзалевський, Юрій Нарбут та Дан. Щербаківський) та гроші української держави.

Перед творами Нарбута можна простоювати годинами. Стільки в них легкого гумору, жартівливої фантазії („Українська Абетка"), стільки в них ґрації та прозорости в лініях, що мимоволі насувається мені порівняння Нарбута з Моцартом. Хай простять мені спеціялісти від критики за таке порівняння, алеж я, простий журналіст, передаю тільки — цілком щиро — свої безпосередні враження. А зрештою, той, хто знає добре Моцарта, мабуть зрозуміє мене й відчує, пригадавши собі його чисту музику, його безжурні безконечні варіяції основної мельодії, його легкий нестримний ритм, відчує й чистоту та нестримний легкий ритм ґрафіки Нарбута.

Праворуч від Нарбута знаходиться кольорова ґрафіка його внучки — молодої, але талановитої, гідної свого діда, Галини Мазепи. Її динамічні українські танці, оті її гопак, козачок, аркан, коломийка, як і старий дід-бандурист з хлопцем-поводатаром, викликають загальне захоплення своєю свіжістю, безпосередністю й динамізмом. Бажаємо їй дальшої праці й успіхів на славу українського мистецтва і культури.

Син Нарбута і батько Мазепи (ціла артистична ґенерація, споріднена не кровю, а школою й духом), Роберт Лісовський відбіг на протилежну стіну, де око глядача приваблюють кольорові окладинки і меч націоналістичного тризуба на „Розбудові Нації". Тут знаходимо ми й сильну окладинку третього тому „Волині" Самчука, й прегарні дві античні голови, вирізьблені ніби з бронзу, і ріжні назви для журналів (Лісовський великий майстер шрифтів), і печатки, і значки для видавництв, і ювилейні марки Пласту, і — в ґаблєтці — численні екс-лібриси.

З Лісовським сусідує Гординський, що відбиває впливи французького футуризму, але єднає його в цікавий спосіб з українськими мотивами. Тут же недалеко Павло Ковжун, що своїми окладинками зайняв осередок стіни, поруч Лісовського, який скромненько відійшов на бік. Під ним велика ґаблєтка з екс-лібрисами Бутовича, Лісовського, Хасевича, П. Холодного, Хижинського, Ґеца, Гординського, Кравченка, Кричевського Левицької, Музики, Нарбута, Осинчука, О. Сахновської, Падалки, В. Сіцинського, Цимбала і Вовка. Тут же знаходяться й численні екслібриси Ковжуна, але кращі його твори виділено в окремій ґаблєтці. Не дурнож у 1936 році він дістав нагороду на інтернаціональній виставі в Лос Анджелесі.

Але головну стіну, ту, що проти входу, заняли Масютин і Касіян. Масютин із трьома чудовими портретами Богдана Хмельницького, Мазепи і Петлюри (між двома попередніми). Найкращі з них без сумніву Богдан. Найслабший — Петлюра. Але всі три — справжня прикраса вистави. До тогож ці три портрети наших великих **державних** діячів так добре знайшлися на цій виставі, що без них кожний з нас відчував би велику порожнечу.

Праворуч від Масютина вісім великих ґравюр Касіяна — всі з приватних збірок. Творчість Касіяна не має нічого спільного з творчістю Нарбута, який з ним сусідує на другому мурі. Але вона їй дорівнює. Це величезна сила, що перед нею зупиняються з подивом мистці й знавці Італії. В ґравюрах соціяльно-психольоґічного типу — справжні картини — Касіян не шкодує виразів похмурої експресії. Його дереворит „Мізерія" чи „Пролєтаріят" подає цілу ґаму пролєтарських типів, що кожний з них має свою окрему виявлену індивідуальність, але всі разом дають образ такої похмурої рішучости й ворожости до світу, що ви мимоволі відчуваєте, як тяжко живеться цим людям і яка безпросвітня темрява панує в їх душах.

Але тут же поруч надзвичайно ніжно вироблені „Мандрівник", хоча й босий і обдертий, але такий поетичний і мрійливий, та ще ніжніші й більш замріяні два українські дівчата. Ці три образи, „Пролєтаріят", „Мандрівник" і „Дівчата", дають уже зрозуміти рідку ріжноманітність, силу таланту й незрівняну техніку Касіяна. І це враження ще доповнюють його інші речі: портрет Стефаника, одна ілюстрація до його творів „В світ невідомий", „Робітник" та „Відпочинок".

Поруч з Касіяном не можна не згадати Олени Кульчицької, що представлена тут теж вісьмома творами, і з них відмітимо спеціяльно один з циклю „Фантазія", другий з циклю „Леґенди гір і лісів" та „Розпяття".

Але хіба можна все і всіх описати?

Адже тут знаходиться ще й Падалка із своїми „Гайдамаками", і Стефанович із своїми прегарними символічними „Аве Марія" та „Вигнання з раю", і Бутович із своїми деревoритами „Чугайстер", „Домовик" і інші, що, на мій скромний погляд, проґрають внаслідок занадто великого накопичування тіней.

На окремій стіні — ґрафіка українського костюму: тут і бурлескні кольорові шкіци Наталі Геркен-Русової, й етноґрафічні зариси К. Антоновича, і модерністичні фантастичні зариси Гординського.

Цілком окремо, не входячи в справжню ґрафіку, при вході знаходиться ціла низка мистецьких зарисів українських деревляних церков Лушпинського, Тищенка, Кульчицького та одна чудова акварeля Р. Лісовського.

Спиняючись перед цими церквами (виявляється, що Українська Колеґія св. Йосафата, що їх випозичила на виставу, має велику, мабуть єдину в цьому роді колекцію, що з неї взято за браком місця тільки кілька зразків), мимоволі шкодуєш, що ці перли справжнього народнього мистецтва вибудувано з такого недовговічного матеріялу. Тоді, як „вічний Рим" зберігає свої памятки зперед тисячеліть, наші памятки безнастанно нищаться і зникають... Треба більше думати про камінь, що на нього зрештою Україна зовсім не вбога.

Українська Колеґія св. Йосафата випозичила на виставу також три ґарні альбоми старого українського мистецтва та українських вишивок. І я мав нагоду спостерігати, як чужинці довго зупинялися над тими альбомами, щоби — після ґрафіки — пізнати бодай побіжно й інші прояви українського творчого духа.

На заключення треба признати, що вистава українського ґрафічного мистецтва в Римі (її орґанізатор проф. Р. Лісовський) знайшлася на рівні кращих мистецьких вистав цього роду і виявила недвозначно перед своїми й чужими, яку силу творчого духа і яку його волю до цілком самостійного **національного** вияву криє в собі український народ в особах його розкиданих по цілому світі українських мистців.

Евген Онацький,
Рим.

М. Миропільський.

ГЕТЬМАН МАЗЕПА Й ЛІТЕРАТУРА

Поруч таких імен, як Віктор Гіґо, лорд Байрон, чи Ю. Словацкі, маємо яких двацять творів анґлійською, французькою, німецькою й італійською мовою про гетьмана Мазепу.

Гетьман Мазепа чи не одна з найпопулярніших постатей України, постатей, що нею зацікавилася західньо-европейська література. Правда, в західньо-европейській літературі з правдивого чи, скажемо, історичного Мазепи дуже мало. Всі події, що їх французький, чи анґлійський автор творить довкруги гетьмана Мазепи, наскрізь леґендарні. Майбутній гетьман кохається з ґрафинею (звичайно, чудової вроди полькою!), що має строгого (обовязково) й страшенно зависного (ясно!) чоловіка, старий ґраф приловлює Мазепу, привязує до дикого коня, цей жене степами й коли вже смерть заглядає в вічі — Мазепу, який є пажем у короля Яна Казимира несподівано вирятовують запорожці й вибирають своїм гетьманом.

Як відомо, творцем цієї леґенди є добродій Пасек, що в своїх „Памятниках" увіковічнив цю подію. Та, як доказали вже історики, гетьман Іван Мазепа не має з цією історією нічого спільного. Інше діло, що історикам у цьому напрямі можна вірити, або не вірити — цього ми не розглядаємо й не є воно нашим завданням, але факт залишився фактом, що історія з диким конем і злочинним коханням промостила Мазепі шлях в европейську літературу.

Перший, що промостив Мазепі шлях в анґлійську літературу, був Байрон. За його понукою письменники почали цікавитися цею екзотичною країною, яка зродила Мазепу. Україна, як відомо, й по сьогодні й либонь назавжди залишилась екзотичною; щож говорити про ті часи романтизму, а ще байронізму, що шукав якихсь несамовитих істот, що, переслідувані природою і життям, завжди похмурі, завжди в безнастанній борні з собою й окруженням, вічно переслідувані, йшли з таємним тавром у невідоме, шукаючи заспокоєння й ніколи не знаходячи його. „Козацька держава" відома була Европі вже багато раніш, війни гетьмана Хмельницького стоголосим відгомоном відбилися в західній Европі, та „племя козацьки" вважалось за щось таке розвнуздане, а рівночасно безтямне, до очайдушности відважне, по своїй суті ніколи не приборкане, що тільки такий гульвіса й очайдух, як Мазепа, міг стати гетьманом „козацької землі".

Таким чином імя Мазепи в західньо-европейській літературі стало синонімом неприборканого лицаря, який для заспокоєння своїх особистих хотінь і бажань наражується і на смерть, а що найважніше, для якого не існують ніякі вудила. Як знаємо з історії, а хочби з постатей Мазепи в нашому письменстві, виглядало воно інакше. Та романтизм хотів інакше, чи радше романтизм насвітлював тільки одного Мазепу, цього зовнішнього. Що він ціле життя мріяв про зединення всіх українських земель та про їх визволення, що в тому напрямі прикидавсь і лисом і вужем, — це західньо-европейській літераурі потрібне не було. Геьман Мазепа настільки на заході є українцем, наскільки цього потрібно при описі втечі. Все решта не існує. Існує тільки лицар, що, привязаний до дикого коня, жене в перегони з вітром назустріч смерті. І ясно, що така людина не може вмерти. Вона мусить знайти такі обставини життя, щоб виявити в них повну свою силу й іще раз приборкати життя.

Література є джерелом життя. І коли з цього боку приглянемось до постати гетьмана Мазепи в західньо-европейській літературі (як воно не дивно, але до сьогодні ніхто з нас не попробував у цьому напрямі дати хочби короленьку моноґрафійку!), то хто знає, чи завдяки саме цьому зовнішньому — як ми це назвали — Мазепі, цьому Мазепі число 1, аполітичному гульвісі, який кохався без упину й за яким шаліли жінки, чи завдяки йому, міг так довго скриватися зо своїми плянами — Мазепа-політик, Мазепа-патріот, цей внутрішній і правдивий українець-самостійник, що його можемо назвати Мазепа число 2. Хто знає, чи ця зовнішність, що так чарувала жінок, а вслід за тим зеднувала йому аж до пізньої старості славу гульвіси, не відтяжувала, в багатьох випадках, його — мовляв, тож він кохається і бавиться, любить мистецтво, будує і прикрашує міста (як відомо палата гетьманська в Батурині була просто мистецьким музеєм!), та чи йому в голові державні діла?! Ця форма, як з одного боку була дуже пригожа гетьманові Мазепі, так знову з другого залишила посмак гульвіси, чи зайдиголови.

По сутіж своїй гетьман Мазепа, як мало котрий з гетьманів, був політиком широкої скалі. Таким його не знали, що більше, таким його не звикли бачити. Бачили це й знали його найближчі співробітники, та воно було надто мало. Загал, маса, чи, докладніше кажучи, нарід, а вслід за тим і деякі підвладні полковники, знаючи Мазепу 1-го, не могли зрозуміти, що це тільки зовнішня поволока, що правдивий Мазепа, це число 2., тільки скривається під цею поволокою і коли прийде слушний час, він виявить своє правдиве обличчя. Але література була більш передбачлива, як життя. Вона перебрала на себе ролю судді й у свому мармурі залишила відбитку цього Мазепи, яким він не думав увійти в історію і яким він не ввійшов.

Та життя ніколи не йде в розріз з літературою.

Мусіла прийти Полтава. — („Новий Час").

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Н. К., Вунсакет, Р. Ай. — Коли хочете писати про життя в громаді, то треба писати про доконані або задумані діла. Вони говорять самі за себе. А те, що хтось із чогось незадоволений, чи на щось нарікає, не важне. Того всюди повно. Та проте життя йде вперед.

Арабська фільософія.

Якийсь араб купував кожного для 6 бохонців хліба. Одного разу запитав його знайомий:

— Пощо тобі стільки хліба?

— Один бохонець сам їм, два даю, два віддаю, один викидаю крізь вікно.

— Як же це? — дивується знайомий.

— Зовсім просто: один хліб їм сам, як я вже тобі сказав, два даю дітям, два батькам і один тещі.

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина друга

33)

— Нехай хропе. То добре, що він заснув. Я хочу перебалакати з вами в секреті, товаришу комісар. А він перешкаджав би нам... — задоволено потираючи руки, сказав Сруль потиху.

— Які то є секрети? — видивився на нього комісар.

— Ну, я зараз буду казати, як товариш комісар будуть ласкаві мене послухати — підхлібно зігнувся жид і продовжував тим же співучим голоском: — Знаєте, товаришу комісар, у нашому селі, ні у волості нема ще ні ревком, ні миліції, нема нашої дорогої робітничо-селянської влади. Бож військо піде далі, проти петлюрівців, а без війська куркульня у ревком залізе...

— Ну? — не здогадувався ще комісар, куди Сруль гне.

— Ну, а кого треба вибирати в ревком?... Чи не будете вибирати отих самих українців?... Ворогів радянської влади?...

— Я подумаю — згодився комісар. — Нам необхідно вибирати надійних комунарів, для скріплення запілля. А тут їх чорт має; село куркульське.

— Ото-то-то. Куркульське. Ви вгадали, товаришу комісар. А хіба можна куркулів вибирати до ревкому? — розводився Сруль.

— Розуміється, ні. А кого ви радилиб?

— Кого?... Ну, пару надійних червоноармійців, але вони не визнаватимуться в місцевих відносинах. Хіба я тут зміг би розпорядки давати. Куркульня і не писнулаб у мене... Я знаю, де зброя захована, і в кого... Ну, і неблагонадійні у мене записані всі...

— Нехай, побачимо... Може виберемо і вас, товаришу Бреґман — згодився комісар.

— Ай! Дякую, товаришу комісар! — втішився жидок і згодом похитав заперечливо головою. — Але, товаришу комісар.., Чи ви думаєте, що ці хахли мене вибралиб?... Ой, ой. Бодай вони так здорові були. Шкода балакати... Я думав, що ви призначите ревком своєю владою. Але вибирати?...

— Не маю права — пояснив комісар. — Розпорядок товаришів Леніна і Троцького, щоб на отій Україні всю вільну владу вибирали трудящі: робітники й селяни.

Бреґман забідкався: — Ой, то шкода... Дуже шкода... А я так працював на користь радянської влади: не доїдав, не досипляв... З небезпекою для життя боронив її тут від петлюрівців. Ой, шкода! — і мотав знов головою.

— Не бійтеся, товаришу. Ми і розпорядок вождів революції виконаємо, і вас виберемо... Так поведемо вибори, як лише ми вміємо... Коли лиш схочете, головою ревкому будете. Хочете?

— Ну, ну... Побачимо... Над вечір требаб сход зібрати, коли так — зрадів Сруль помітно. — Ну, але тут потрібно буде охорони. Червоноармійців хоч десяток.

— Про це вже не клопочіться — заспокоїв його співрозмовник.

Говорили ще з годину. Підбирали кандидатів ревкому. Сруль подав імена всіх свідоміших селян, яким треба було відібрати право голосу. Семен перекочувався по підлозі і хропів на всі носові загортки, тож і не чув, що влада милостиво призначила і йому становище розсильного при ревкомі. Одначе комісар не пояснив, як саме він переведе вибори, і Сруль знову забідкався непевний, та вмовляв, що ніхто так віддано не буде повнити функцій, як він.

Над вечір зібралися господарі в Просвіті. Прийшло і кілька жінок, бо нова влада деклярувала рівноправність і жіноцтву, хоч у самій Московщині траплялися місцевості, де таж влада проголосила націоналізацію жіночого роду, отже розпорядок, що гидко понижував жіноцтво...

(Дальше буде).

З ДНЯ

„ТАЙНА КРОВИ".

Говоріть собі що хочете, але в кровному і расовому споріднені є якась містика, якась тайна. Писали і далі пишуть усякі комуністичні та соціялістичні фільософи, що люди у свому збірному житті керуються виключно матеріяльними потребами, і що війни, змагання народів і їхню історію все вирішували економічні потреби.

Ось маленький випадок, який сотний раз перечить отій соціялістичній науці: „Сокільські Вісти", що виходять у Львові, за травень 1928, поміщують статтю Гакстена „Двацять сім літ збирали". В тій статті автор бере в оборону Український Город у Львові, який отсе тепер поляки хочуть українцям відібрати, і каже, що на той город складали українці гроші зі всіх закутків світу. Між іншим він наводить уривок листа, писаного по польськи від українців зпід Ряшева. Цей уривок звучить: „Пшепрашами, іж по польску пішеми, але ми тутай русіні, що свуй єнзик запомелі. Посилами Вам 2 корони, бо на венцей нас не стаць".

ТАКИХ ВИПАДКІВ БІЛЬШЕ.

По розвалі Австрії, коли українці на західніх землях заклали свою державу, таких випадків, як цей, було більше. До українських властей зголошувались люди, які цілком не вміли говорити по українськи. Не лиш вони самі стратили всяку лучбу з українським життям, але їх батьки і діди вже були затратили ту лучбу і вже вони не вміли української мови. По десятках, а нераз по сотках літ такої розлуки вони приходили до українських властей і зо сльозами в очах оправдувалися, що не вміють по українськи; оправдувалися, що не стояли у звязку з українським життям і не працювали для своєї суспільности. Нарікали вони то на себе, то на ворогів, то на обставини. Та притім зазначували, що ніколи української нації не забували, що в їх родині все була передана традицією згадка про їх походження, а навіть свого роду заповіт, щоб колись повернути їх сили назад на користь українського народу. І ось тепер сповняється та воля їх предків і вони голосяться на службу рідному народові, говорили вони.

НИНІ Є БАГАТО ТАКИХ.

І нині на українських землях, які врізуються глибоко в ті землі, що їх поляки називають „корінно польськими", живе багато таких „русінуф", що „свуй єнзик запомелі". Серед них плекається, також за традицією, память про їх нарід, а навіть плекається патріотизм до того народу і бажання віддати колись йому свої прислуги. Вони вже забули свою мову; правдоподібно приняли римо-католицьку віру. Формально вони вже від віків виступають як „поляки" і через те польська влада навіть не клопочеться ними та вважає їх вцілості „своїми". Та всетаки вони не є поляки. Хоч може з економічного боку їм це й вигідно і вони повинні змагати до продовження цього стану, то вони бажають у своїм серці зміни. Якби колись історія прилучила їх до української держави, вони миттю скинулиб ту зверхню польську форму, яку прищіплювали їм поляки віками, і сталиб відразу добрими українськими патріотами. Таких „русінуф" є багато в західній Галичині. Є їх також багато в околицях Люблина. Клином вони вбиваються недалеко під Варшаву.

З ПОЛЯКА СТАВ УКРАЇНЦЕМ.

Мені раз прийшлось познайомитися з одним таким „поляком" у Лондоні. Походив він з одної польської старої шляхотської родини, що від віків жила на Волині. Зараз при зустрічі здивувало мене це, що він дуже добре говорив по українськи й у великім захопленні говорив про українців та їх будучність. „Українці це чудова, раса, прекрасний нарід. Перед ними велика будучність", говорив він. А далі розказав про своє особисте життя. Було що слухати.

Він мав поверх 50 літ. На Волині мав кілька фільварків. Довгий час почував себе поляком, а навіть його діди і прадіди були поляками. Він сам до війни був навіть польським революціонером. Знав Пілсудского та багато інших польських революціонерів, що нині стоять при владі.

ТЕПЕР ЗНЕНАВИДІВ ПОЛЯКІВ.

Та тепер він страшенно, майже хворобливо, зненавидів поляків. До тої ненависти, як він говорив, дійшов уже тоді, коли поляки здобули свою державу і показали своє дійсне обличчя. „Це нікчемна, гадюча нація, ті поляки", говорив він. „Притім це найдурніша нація на світі", продовжав він з досадою. „Ось та дурна нація колись осілася на пустих, пісковатих просторах. А було це в часі, коли землі всюди було подостатком і всі інші розумні народи осідалися на гарних плодючих землях. А поляки захопили пустарі і піски. Зрозумівши свою дурну помилку, вони стали зависні іншим народам і давай дошкулювати їм, красти в них те, що попаде. Навіть польська мова", говорив той бувший поляк, „нагадує шелест гадюк. Чи не завважуєте ви, що в польській мові багато „сє, є, ш. щ"?

ЙОГО ДОСВІД.

Коли поляки захопили Волинь, почали там свої порядки, розказував він. Понасаджували там своїх кольоністів. Ті кольоністи, дістаючи піддержку з уряду, ходили собі серед жнив з паличками в руці та висміวали „тих чесних, працьовитих, шляхотних українських селян", говорив він з серцем. „Сміялися з їх праці", повторяв він з вогнем в очах. „Та дрянь лінива, дурна, до нічого нездатна".

По хвилі перерви мій розмовник додав:

„Проти цього бунтувалася ціла моя душа. Дивлячись на це, я поволі почав приходити до переконання, що я не є поляк. Їх поступовання було таке чуже мені! Я почав шукати свого родоводу і переконався, що мої прародичі походять з литовського, білоруського й українського роду. Я зрадів, мені лекше стало і мов тяжкий камінь зсунувся з душі. Душею я приляг до українців і чую величезну схожість між їх уподобаннями та своїми. Прийде час, що ту любов я активно задемонструю", додав він. А накінець зробив таку заввагу:

„Таких як я, є багато, багато. Україна може не знає, скільки вона має приятелів серед тих, що то ніби винародовились та приняли чужу зверхню форму".

У ворожки.

— Ваш муж, пані, зраджує вас. Мусите слідити його на кожнім кроці.

— О, воно буде тяжко, бо він є листарем.

—o—

Пан у своїм домі.

— Якже тобі ведеться?

— Знаменито. Я тепер всевладний пан у своїм домі.

— А жінка?

— Богу дякувати, втекла з моїм секретарем.

НЕБЕПЕЧНИЙ СПОРТ.

Підчас виходу на гору Олімпус, що підноситься до висоти 10,000 стіп понад позем моря коло Солт Лейк Сити, в стейті Юта, Роджер Карні впав у провал і зломав собі ногу. Один з його двох товаришів подорожи пішов на допомогу й спровадив рятунковий відділ, що потім зніс Карнія з гір з великою трудністю.

НАЙКРАЩА ПАМЯТКА ЮВИЛЕЙНОГО РОКУ „ПРОСВІТИ"!

Ювилейний Діловий Комітет 70-ліття „Просвіти" у Львові видав три картини, які повинні в цьому році прикрасити всі українські доми, а домівки українських установ обовязково. Образи виконані по мистецьки і колірові.

Перший образ, кисти арт. маляря С. Гординського, зображає в природніх красках прапор „Просвіти", що його князь нашої Церкви, митрополит Андрій Шептицький, посвятив у неділю, 22. травня 1938 р., в храмі св. Юра у Львові. Всі українці подивлятимуть на цій чудовій картині прапор „Просвіти" в природніх красках, в усій його красі. На тлі дому „Просвіти" і Святоуспенської Церкви на лицевій стороні прапору змальована алегорія „Просвіти": — діва з книгою, а під нею три наші герби: — лев, козак і архистратиг. На оборотній стороні видніє знак „Просвіти": розгорнена книга в промінні сонця, з написом: „В силі духа перемога і щастя народу". Картина обрамована вінцем-плетінкою з квіття і плодів рідної землі.

Другий образ, кисти арт. маляря М. Бутовича, це зображення масового членства „Просвіти", її армії, її членів-лицарів. Так як у пісні співається „Просвіти армія йде!" Ідуть просвітяни стрійними рядами, ідуть з усіх земель рідних, їх прапори мають угору. Трембітарі грають на славу „Просвіті". „Просвіта" змальована високо на синім небі як діва в лавровому вінку і з книжкою у сяйві сонця золотого.

Третій образ, кисти арт. маляря Ю. Крайківського, назвалиб ми гаслом ювилейної пісні: „Угору стяг"! На цій незвичайно милій картині біля величавого прапору „Просвіти" єднається ввесь український народ, усі його верстви: селяни, робітники, інтелігенти, старі, молоді й діти. Всіх їх веде удухотворена діва в білій шаті з мережкою у вінку, з золотою зіркою над чолом. Руками огортає двоє діточок з протилежних кінців Рідної Землі: дівчинку з Полісся і хлопчика з Гуцульщини.

Всі три образи вартісні не тільки як високо мистецькі картини для прикраси домівок, але і своїм високо виховним змістом. А ціна їх невелика: по 2 доляри за один, а всі три разом 5 долярів. Хто не пожаліє того невеликого видатку на ювилейні картини „Просвіти", матиме прегарну прикрасу для свого дому чи для установи і найкращу памятку з Ювилейного Року „Просвіти".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПІДДЕРЖУЙМО ДИТЯЧІ ВИДЯННЯ.

Українські родичі в Америці повинні передплачувати дитячий часопис у Львові, „Світ Дитини". Там надзвичайно приступно й розумно пишуть на ріжні теми, які цікавлять дітей. Коли дитина вложиться до читання цього часопису, то сама потім буде за ним питати. З нього вона навчиться шанувати свій нарід, своїх родичів. Крім того поширить свій загальний життєвий світогляд.

Передплачуючи цей дитячий часопис, ми тим також підтримаємо його матеріяльно і дамо змогу йому стало і безперервно виходити друком. Він могтиме виховувати в паріотичнім дусі також молоді покоління на ріжних землях. Річна передплата виносить усього один доляр. Адреса: „Світ Дитини", вул. Зімовича ч. 2, Львів.

Ольга Фостик,
Філядельфія, Па.

—o—

ПРО ЗБІРКИ НА СВІТОВУ ВИСТАВУ.

Читаючи звіти зо збірок на Світову Виставу в Ню Йорку, які то збірки чомусь ідуть так пиняво, робиться сумно. Таки мало наша суспільність цікавиться цею справою. Якби лиш ті українці, що є свідоміші, дали по одному долярові, то відразу булаб потрібна сума, щоб зачати будову павільону.

Пригадую собі 1936 рік, у березні, коли то вилили води і в Америці повстали великі повені. Я і М. Курдина пішли до о. Баляндюка з проханням, щоб зарядив по відправі мітінг в ціли заснування „комітету повенян". Комітет був створений і він зараз удався до Обєднання з проханням помочи. І велика поміч прийшла з Обєднання, яке розпочало кампанію за жертвами на повенян. О. Баландюк у церкві закликав тих, що потерпіли від повени, щоби прийшли по підмогу. Але вони стидалися йти по підмогу і треба було гроші нести по хатах.

Та акція Обєднання була дуже зворушила людей і всі вони говорили, що колиб Обєднання колинебудь дало заклик до якоїсь іншої цілі, то вони всі радо ту ціль піддержалиб.

А тепер є така ціль, яка навіть була проголошена не лиш Обєднанням, але цілою американською суспільністю, а саме Світова Вистава в Ню Йорку, що припадає на черговий рік. Українцям треба конче зарепрезентуватись на тій виставі. А така репрезентація потребує грошей. Чому українці так пиняво складають на ту ціль гроші?

Я думаю, що кожна громада повинна створити в себе виставовий комітет, який занявсяб збірками на ту ціль. Коли ми візьмемось до тої справи організованим шляхом, то й успіх буде кращий, а головний виставовий комітет могтиме в короткім часі взятися до праці.

Петро Драпяк,
Гартфорд, Конн.

—o—

ВІДВІДИНИ „УКРАЇНСЬКИХ ГОЛИВУДІВ".

Минулого тижня для власної цікавости поїхав я відвідати наші „Голивуди", а властиво місця, де накручують українські фільми. Перше заїхав у у Савт Плейнфілд, де Українська Фільмова Корпорація накручує фільму „Маруся". Савт Плейнфілд лежить 26 миль від Ню Йорку. Там з головної дороги треба скрутити наліво, їхати півтори милі, а побачимо церкву з трьома банями, що вистає зпоза верхів дерев. Тоді й пізнаємо, що це місце, де знирають фільму. Ще пару стіп знов наліво і ви опинилися вже на краю „села".

Дивитеся й очам своїм не вірите. Збудоване село! Як у старім краю. Хатки, плоти, криниця з журавлем, качки і гуси бігають по дорозі, рови по боках, а „сайдвоків" нема, авт не видно, але зате видно бузька на гнізді, а діти і дівчата, босі, в українських строях бігають коло хати та через дорогу. Аж як я побачив знайомих (лише перебраних), то прийшов до памяти. І пізнав, що це село збудоване тільки для фільми.

Я не перехвалюю аранжерів будови села, ані не переборщую свого враження, але дійсно можу погратулювати за поставлення такого гарного села, дійсно старокраєвого. Його варто тримати для пікків і для відвідин нашої молоді, бо воно робить гарне й приємне враження. Здається, що оплатилосяб там що неділі відбувати пікніки і брати вступ на утримання такого краєвого села тут в Америці.

На другий день поїхав я до Нютон, Н. Дж., що є трохи далі від Ню Йорку, де збирають фільму „Запорожець за Дунаєм". І там є українське село, але над озером, і більше в лісі. Село „Марусі" спокійне, таке, що надається на тиху і щиру любов, а село „Запорожця" — гірське, дороги покручені, так, що ніби сподівається з кожного боку нападу турків. Тому й вибрали собі запорожці таке неприступне місце.

Одно і друге село доказує, що в нас є охота до праці, до змагання. Десь добуто будівничих і майстрів, своїх артистів і артисток, своїх грошей і керівників. А як так, то згодом будуть і свої фотографи і машини. Початок великої індустрії зачатий. Не легко приходиться виробляти ці фільми, не з медом вони зорганізувалися. Є труди і клопоти. Але те все забудеться, а початки української фільмової промисловости будуть записані в нашій історії золотими буквами.

Мирон Сурмач,
Ню Йорк, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БРИДЖПОРТ, КОНН.

Жалібна Академія.

Заходом Т-ва „Січи", від. 59 У. Н. Созу відсвятковано в нас в неділю, 10. липня ц. р., в честь Покійного полк. Е. Коновальця жалібну академію. На це свято прибув представник Ц. У. ОДВУ, п. В. Душник. Предсідник товариства п. М. Галькевич короткими словами відкрив академію і попросив присутніх, щоб віддали поклін бувшому вождові повстанням з місць. Потім покликав п. В. Душника, який виголосив промову про Покійного Е. Коновальця. У цій промові бесідник розказав про всі діла, які довершував полк. Е. Коновалець від початку війни до останньої хвилі свого життя. Також зазначив про ті цілі, до яких нині прямує наш нарід на всіх українських землях. Далі предсідник подякував за такий вичерпуючий і всім добре зрозумілий реферат та попросив присутніх про жертви на визвольну боротьбу. Зложили: Т-во „Січ", від. 59 У. Н. С., $10, по доловині на визвольну боротьбу і родині полк. Коновальця; по $1: Д. Чернявський, Е. Даценко, С Бідний, о. А. Бек, М. Тиманський, Й. Волк, Ю. Демчак, І. Глива, М. Галькевич, Л. Бих, П. Сливінський, П. Гринюк, В. Глива, С. Папроцький, Т. Красицький; по 50 ц.: Г. Бакай, В. Папроцький, Н. Велигорський, І. Шевчук, Д. Постоловський, В. Кузів, І. Гошовський, Г. Монюк, М. Мандрона, В. Велиток; дрібними $1.88. За відзначки $4.40. Разом $36.28. Розходу було $7.40. Решту $23.88 вислано через Ц. У. ОДВУ на визвольну боротьбу, в тім $5 для родини полк. Коновальця. На закінчення відспівано „Ще не вмерла Україна" і „Не пора".

Іван Глива, секр.

НОВІ КОСТЕЛИ ТА ЛЮДОВІ ДОМИ У СТАНИСЛАВІВСЬКІМ ВОЄВІДСТВІ

У станиславівськім воєвідстві у багатьох місцевостях почали працю для побудування костелів і людових домів.

Головно у Долинщині після викінчення будови костела в **Брошневі** тамошню деревляну каплицю перенесуть до сусіднього села **Крехович.** В **Осмолоді** побудують людовий дім, у якім буде школа, „свєтліца" (читальня) та кооперативна польська крамниця. Побіч того дому побудують римо-католицьку каплицю. В **Розточках** побудували стшелецький дім. У **Нягрині** комітет будови будує стшелецький дім.

У **Калущині** будують костели в **Сівці, Цвітовій** та **Підмихайлі.** У **Бережниці Шляхотській** викінчили саме велику салю новопобудованого людового дому. Почали теж будувати новий людовий дім у новочаснім стилі в німецькій кольонії **Ляндестрай.**

У **Надвірнянщині** польське „Т-во приятелів Гуцульщини" в **Яблониці** будує людовий дім. У **Зеленій** нечисленні поляки приступили до будови костела, закупили будівельний матеріял і збирають датки. У **Надвірній** викінчили будову костела. В **Рогатині** будують збіжевий шпихлір і добудовують будинок для кооперативної молочарні.

Сила електрики.

Він: „Коли я читаю, скільки дивних речей може зробити електрика, то це побуджує мене до глибокого думання..."

Вона: „Дійсно електрика може спричинити надзвичайні речі".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

МЕНЧЕСТЕР, Н. Г.

На визвольну боротьбу.

Вістка про трагічну смерть вождя українських націоналістів, полк. Е. Коновальця, в Ротердамі наповнила всіх тутешніх українців великим болем. Дня 19 червня в місцевій українській церкві о. Боберський по Службі Божій виголосив проповідь про покійного Е. Коновальця. Він зясував його працю для українського народу. Опісля відбулась панахида, в часі якої переведено збірку для родини покійного. Збірка в церкві принесла $9. До того доложив місцевий відділ ОДВУ $1. Крім того члени відділу 42 ОДВУ замісць вінка на могилу зложили $25 на бойовий фонд. Гроші вислано через Обєднання.

Хоч смерть полк. Е. Коновальця дуже пригнобила всіх, то не послабила нашої громадянської праці. Навпаки, всі тепер ще сильніще працюють, щоби прийшла якнайскорше та хвиля, коли московський червоний кат заплатить за ту жертву.

П. Кухар.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

На Народній Дім у Стрівках.

На днях ми отримали з Рідного Краю листа від комітету будови Народнього Дому в селі Стрівки, пов. Бібрка. В тім листі нас просять помочи в їх початому вже ділі: в будові місцевого Народнього Дому. Односельчани, що живуть в Америці, зрозуміли цю просьбу гаразд і зараз узялися до роботи: влаштували одну театральну виставу, з якої чистого доходу було $22.15. Потім ще зложили від себе як народній податок такі односельчани: П. Черкас $5; по $4: М. Палажій, А. Кривий; по $3: С. Канюка, М. Наумович; П. Кинда $2; по $1: М. Гавришко, Ф. Калужняк; А. Бойкевич 10 ц. Попередньо зібрано і проголошено в „Свободі" $14.15. Разом усіх грошей $30.20, які вислано через Обєднання на призначену ціль.

Комітет.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На народні цілі.

Отсим засилаю через Обєднанняв на Рідну Школу збірку, переведену в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., і збірку на „Свячене", разом $52.95. А на політичних вязнів $12.35, що прийшли зо збірки в церкві. Разом $65.30.

о. М. Данилович.

ВСІ ХОЧУТЬ ВИСТУПАТИ НА РАДІО.

Селі Кларк, 18-літня сестра молодої жінки Джана Рузвелта, на пробі співу перед своїм виступом на радіо. З нею Джек Маршард.

ЗАПІЗНО КАЯВСЯ.

В 1807. році зголосився американський механік Роберт Фултон на авдієнцію у Наполеона. Коли його допустили до цісаря, став пояснювати свою теорію про кораблі, які пливуть при помочі пари. Своє пояснення скінчив словами:

— Ви можете такими кораблями знищити Англію.

Наполеон довго дивився на Фултона, вкінці сказав:

— Знов одна глупота, подібна до всіх інших, якими мене турбують. Цими днями один, зрештою розумний чоловік, предложив мені проєкт, щоб я переправив моє військо до Англії освоєними дельфінами. Забирайтеся ви мені відсіля, диваку!

Фултон спокійно глянув на завойовника світу, вклонився і відійшов без слова.

Вісім літ пізніше плив із великим трудом якийсь корабель до самітного острова Святої Олени. Був це „Белерофон", англійський корабель, що віз Наполеона на заслання, з якого вже не мав вернутися, як перший раз із острова Ельби. На овиді виринув величавий пароплав „Фултон". Коли доплив до „Белерофона". Наполеон сумний вернувсь у свою кабіну.

Потім застав Наполеона його вірний Бертран, як сидів у кабіні з похиленою головою. Коли спитався Наполеона, що йому, цей відповів:

— Того дня, коли я відправив Фултона з нічим, я втратив цісарську корону.

САМОГУБСТВО СЕНАТОРА.

Стейтовий сенатор Джуліус С. Берг, що був вибраний з міста Ню Йорку, застрілився, коли велика лава присяглих суддів розважала над тим, чи не обвинуватити його за зловжитки влади й хабарництво. Його самогубство викликало прерізні поголоски: коли родина запевняла, що причиною самогубства було слабе здоровля, в ґазетах уперто появляються здогади, що він пробував у цей спосіб захоронити „вище поставлених людей".

НОВИЙ ПОДІЛ РУМУНІЇ.

Адміністраційний поділ Румунії, який переведено перед місяцем, виявився непрактичним. Тепер уряд видав новий декрет-закон, на підставі якого Румунію поділили на 10 провінцій. Замісць Буковини і Басарабії є тепер провінції Сучава, Серет і Дністер. Мармарощина належить до провінції Кріщурі.

СМІШНІ ВИГЛЯДАЮТЬ НАМ ДАВНІ РЕКОРДИ.

У часах щораз новіших і щораз величавіших летунських рекордів варто пригадати давні осяги перших піонірів летунства і їх думки про можливості розвитку летунської комунікації.

Недавно помер один із перших французьких летунів, Андрій Бомон, який здобув славу тим, що перший відбув лет із Парижа до Риму. На летунськім полі, в Римі зібралися були величезні маси людей, що нетерпеливо ждали прилету летуна. Коли журналісти спиталися Бомонта про його враження з перелету, він відповів:

— Я гадаю, що довші лети, як цей, який я відбув, будуть неможливі. Є одна причина, яка унеможливить кожний пляп перелету на довшу віддаль. Ця причина — це голод!

І справді в тодішніх апаратах пільот ні на хвилинку не міг відірвати рук від керми, щоб не наразитися на неминучу катастрофу. В таких умовинах голод міг бути поважною перешкодою для сміливців.

А як далеко є нинішне летунство від тодішнього!

Тайна.

— Як ви смієте називати мене прилюдно дурнем?

— Вибачте, мій пане, я не знав, що ви хочете затримати це в тайні.

Добра причина.

На залізниці. Пасажир:

— Ці закуски дуже малі.

— Бо поїзди стоять на нашій стації тільки одну хвилину.

Дотепний лікар.

Пацієнтка: Чому ви веліли виставити мені язик, коли ви навіть не глянули на нього?"

Лікар: „Я хотів спокійно написати рецепту".

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ. (49)

Дівчина була перелякана на смерть. Бо вона знала, що коли тільки дикуни знайдуть відповідне місце для своєї святині, то першою річчю буде, що вони пожертвують когось свому божкові. Передтим черга йшла на Улпа, але тепер, коли їм удалося зловити Дика, вони його готовили для тої цілі. Це саме було причиною, що дівчина раз-враз повторяла: „О, Дик, о, Дик".

Наче потверджуючи підозріння Івонни, дикуни попали в якийсь піднесений настрій. Видно було, що чимраз більше огортає їх якийсь шал. Вони дивилися то на сонце, то на поляну, то на Дика, немов вичікували відповідного моменту для їх кривавого ритуалу. Цею кровною жертвою дикуни потрясали свої почування і розбуджували приспану енергію.

Найстарший жрець Голм уже навіть добув ритуального ножа. Він підніс його вгору, щоб усі могли його бачити. Коли увага всіх була скупчена на ножі, він торжественно промовив: „Коли свята сталь закоштує крови, коли камені нашого нового вівтаря будуть помальовані на червоно, ми довідаємося про уподобання нашого божка".

Івонна притиснулась близько до Дика і благально говорила йому: „О, дорогий Дик, утікай, утікай звідсіля чим скорше! Хіба ти не знаєш, що це все означає? Це вони готовлять тебе на кровну жертву свому божкові. Вони тебе хочуть убити. Втікай чимскорше, може якось урятуєшся. Бо інакше цілком певно згинеш". Дик заперечив головою. „Я тебе саму не лишу".